

Hepatic Hydrothorax

จักรกริศน์ พิมพสุต
คณาจารย์ สวัสดิ์พาณิชย์

หน่วยโรคทางเดินอาหาร โรงพยาบาลศรีนครินทร์

ภาวะ hepatic hydrothorax คือภาวะที่มีสารน้ำในช่องเยื่อหุ้มปอดมากกว่า 500 มล. ในผู้ป่วยโรคตับแข็งโดยไม่ได้มีสาเหตุมาจากโรคปอดหรือโรคหัวใจ^{1,2} พบในผู้ป่วยตับแข็งที่มีภาวะ portal hypertension มีอุบัติการณ์ร้อยละ 5-12 ของผู้ป่วยตับแข็ง ส่วนใหญ่มักในช่องเยื่อหุ้มปอดด้านขวาประมาณร้อยละ 85 ด้านซ้ายร้อยละ 13 มีเพียงร้อยละ 2 ที่มีทั้งสองข้าง⁶⁻⁸ พบว่าร้อยละ 10 ของผู้ป่วยตับแข็งที่ได้รับการถ่ายภาพรังสีปอดจะพบภาวะสารน้ำในช่องเยื่อหุ้มปอด⁶

พยาธิสภาพของการเกิด Hepatic Hydrothorax

มีคำอธิบายสาเหตุได้หลายกลไก ได้แก่

1. จากภาวะแอลบูมินในเลือดต่ำ ทำให้มีการลดลงของแรงดัน oncotic ทำให้มีการรั่วซึมของสารน้ำเข้าสู่ช่องเยื่อหุ้มปอด แต่ควรจะพบสารน้ำช่องเยื่อหุ้มปอดทั้งสองข้าง^{1,9}
2. การเพิ่มขึ้นของแรงดันใน thoracic duct และหลอดเลือดดำ azygos vein ทำให้มีการรั่วซึมของพลาสมาเข้าสู่ช่องเยื่อหุ้มปอด โดยมีการสร้าง collateral anastomosis ระหว่างระบบหลอดเลือดดำ portal และ azygos^{1,10}
3. เป็นการเคลื่อนย้ายของสารน้ำในช่องท้อง (ascites) มายังช่องอกผ่านทาง diaphragmatic lymphatic channel โดยไม่ได้มีการเชื่อมต่อโดยตรงจาก sub-

pleural lymphatic สู่วางเยื่อหุ้มปอด แต่จะผ่านทางระบบหลอดเลือดดำแบบที่พบในผู้ป่วยมะเร็งรังไข่ที่มี malignant ascites¹⁴

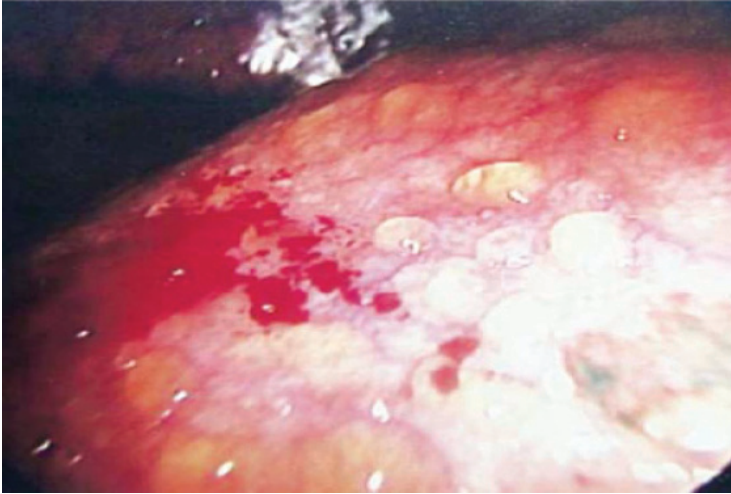
4. มีการไหลของสารน้ำจากช่องท้องผ่านไปยังช่องเยื่อหุ้มปอดทาง fenestration หรือรอยแยกในส่วน central tendinous portion ของกระบังลม ซึ่งอาจเป็นตั้งแต่กำเนิด หรือเกิดภายหลังจากการเพิ่มขึ้นของแรงดันในช่องท้อง ไม่ว่าจะเป็นการไอ จาม หรือเบ่ง ทำให้อาจมีส่วนของกระบังลมเกิด herniation มีลักษณะเป็น pleura-peritoneal bleb และเมื่อมีการแตกของ bleb จึงทำให้เกิดรอยรั่วระหว่างช่องท้องและช่องเยื่อหุ้มปอดโดยรอยรั่วนี้จะมีขนาดน้อยกว่า 1 ซม.^{3,7,11} ร่วมกับภาวะความดันเป็นลบในช่องอกทำให้สารน้ำไหลผ่านรอยรั่วจากช่องท้องสู่วางเยื่อหุ้มปอด และเมื่อปริมาณสารน้ำในช่องเยื่อหุ้มปอดมีมากเกินไปกว่าความสามารถในการดูดกลับของเยื่อปอดก็จะเกิด hepatic hydrothorax

จากสมมุติฐานอันท้ายสุดนี้จึงสามารถอธิบายได้ว่าเพราะเหตุใดจึงพบ hepatic hydrothorax ทางด้านขวามากกว่าด้านซ้าย ผลจากการตรวจศพพบว่า pleuroperitoneal bleb พบน้อยที่กระบังลมด้านซ้ายเนื่องจากกระบังลมด้านซ้ายมีชั้นกล้ามเนื้อและ tendinous portion ที่หนากว่าด้านขวา

Huang และคณะ^{12,13} แบ่งชนิดของรอยรั่วที่กระบังลมเป็น 4 แบบได้แก่

- Type I ไม่พบรอยรั่วชัดเจน
- Type II มี bleb บนกระบังลม
- Type III broken defect (fenestration) ที่กระบังลม
- Type IV มีรอยแยกจำนวนมากที่กระบังลม (ภาพที่ 1)

Hepatic hydrothorax ในผู้ป่วยโรคตับแข็ง อาจพบ ascites ร่วมด้วยหรือไม่ก็ได้¹⁵ เนื่องจากในช่องเยื่อหุ้มปอดมีแรงดันเป็นลบ จึงเกิดการเคลื่อนย้ายของน้ำทางเดียวจากช่องท้องไปยังช่องเยื่อหุ้มปอด แต่การมี ascites อาจเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิด hepatic hydrothorax ได้ง่ายขึ้นเพราะการเกิด hepatic hydrothorax จะทำให้เกิดความสมดุลของความดันระหว่างช่องท้องและช่องเยื่อหุ้มปอด

ภาพที่ 1 Multiple and broken blebs (type IV)

อาการและอาการแสดง

Hepatic hydrothorax พบได้ในผู้ป่วยโรคตับแข็งที่มีภาวะ portal hypertension ร่วมกับตรวจพบว่ามีสารน้ำในช่องเยื่อหุ้มปอดข้างใดข้างหนึ่ง โดยเฉพาะด้านขวา⁴⁻⁶ ส่วนใหญ่ผู้ป่วยมักมี ascites ร่วมด้วย แต่อาจพบในผู้ป่วยตับแข็งที่ไม่มี ascites ก็ได้เช่นกัน

ผู้ป่วยจะมีอาการทางการหายใจ เช่น หอบเหนื่อย ไอแห้ง pleuritic chest pain และอาการอ่อนเพลีย อาจเป็นสาเหตุให้เกิดภาวะ hypoxia แต่พบน้อยที่อาการรุนแรงจนเกิดภาวะการหายใจล้มเหลวจาก acute tension hydrothorax^{16,17}

การวินิจฉัย

1. Diagnostic thoracocentesis

ควรทำในผู้ป่วยตับแข็งที่มี portal hypertension ทุกฝ่ายที่สงสัยว่ามี hepatic hydrothorax หรือมีภาวะน้ำในช่องเยื่อหุ้มปอด เพื่อแยกสาเหตุว่าเกิดจากโรคหัวใจ โรคปอด mediastinum หรือโรคของเยื่อหุ้มปอด โดยสารน้ำที่พบใน

hepatic hydrothorax จะมีลักษณะเป็น transudate ควรเจาะตรวจสารน้ำอย่างน้อย 40 มล. เพื่อส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการดัง**ตารางที่ 1**

ค่า total protein, แอลบูมิน และไขมันของน้ำในช่องเยื่อหุ้มปอด จะมีค่าสูงเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับค่าในช่องท้องในผู้ป่วยรายเดียวกัน บางครั้งอาจตรวจพบ chylomicron ในน้ำในช่องเยื่อหุ้มปอดเนื่องจากภาวะ portal hypertension ทำให้เพิ่มแรงดันของระบบน้ำเหลือง splanchnic จึงเกิดการรั่วของน้ำเหลืองสู่ช่องเยื่อหุ้มปอดได้ ซึ่งเมื่อเจาะส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการจะพบระดับไตรกลีเซอไรด์และจำนวนเม็ดเลือดขาวลิมโฟไซต์ที่ต่ำกว่าภาวะ chylothorax ปกติ เนื่องจากมีการเจือจางจาก ascites อย่างไรก็ตามลักษณะของน้ำในช่องเยื่อหุ้มปอดจะยังมีลักษณะเป็น transudate อยู่

2. การใช้ radiolabel tracer

ได้แก่ การใช้ ^{99m}Tc -albumin หรือ ^{99m}Tc sulphur colloid ฉีดเข้าช่องท้อง ซึ่ง ^{99m}Tc มีคุณสมบัติเป็นไอโซโทปรังสี²⁰⁻²² สามารถผ่านรอยรั่วของกระบังลมเข้าสู่ช่องเยื่อหุ้มปอดภายใน 2-3 ชม. (**ภาพที่ 2**) การตรวจนี้มีควมไวและความเฉพาะร้อยละ 71 และ 100 ตามลำดับ²¹

ในกรณีที่สงสัยว่าผู้ป่วยเป็น hepatic hydrothorax แต่ไม่มี ascites สามารถตรวจโดยวิธีดังกล่าวได้โดยฉีด ^{99m}Tc ในน้ำเกลือนอร์มัล 500 มล. ฉีดเข้าช่องท้องโดยใช้อัลตราซาวนด์นำทางวางตำแหน่งที่จะฉีดสารไอโซโทปรังสี²³

ตารางที่ 1 การตรวจทางห้องปฏิบัติการของสารน้ำในช่องเยื่อหุ้มปอดเพื่อวินิจฉัย hepatic hydrothorax^{2,7,8,18}

Cell count < 500 เซลล์/มม.³

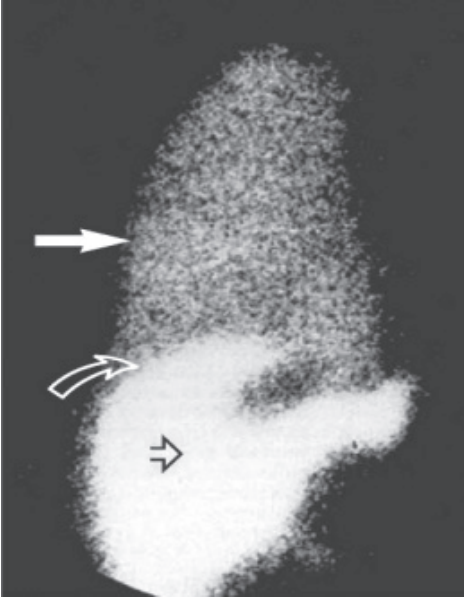
Total protein < 2.5 กรัม/ดล.

Total protein pleural fluid to serum ratio < 0.5

Serum pleural fluid albumin gradient > 1.1 กรัม/ดล.

Pleural fluid amylase < serum amylase

pH 7.40-7.55

ภาพที่ 2 ภาพสแกนด้านหน้าของช่องอก และท้องหลังจากฉีด ^{99m}Tc sulphur colloid พบสารไอโซโทป รังสีผ่านจากช่องท้องไปยังช่อง เยื่อหุ้มปอดด้านขวา²¹⁻²³

3. Contrast-enhanced ultrasound

Foschi และคณะ²⁴ ใช้ real time contrast-enhanced ultrasound เช่น Sonazoid ในการวินิจฉัย hepatic hydrothorax (ภาพที่ 3) เมื่อเปรียบเทียบวิธีการสแกนไอโซโทปรังสี พบว่า contrast-enhanced ultrasound มีราคาถูกกว่า และสามารถทำได้ง่ายกว่า

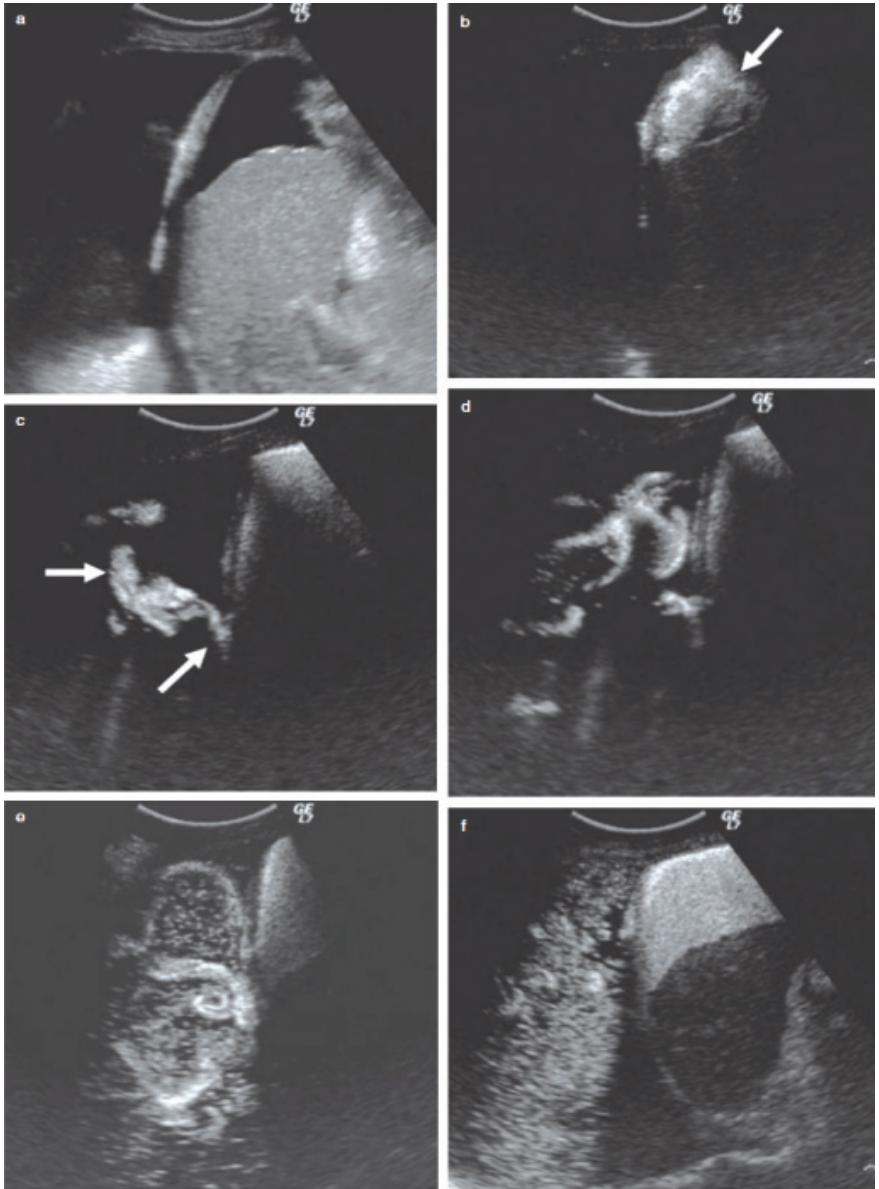
4. วิธีการตรวจอื่น ๆ

ได้แก่ การตรวจคลืนแม่เหล็ก, video-assisted thoracoscopy (VAT) เพื่อดูตำแหน่งรอยรั่วที่กระบังลม (ภาพที่ 1)

ภาวะแทรกซ้อนของ Hepatic Hydrothorax

Spontaneous Bacterial Empyema (SBEM)

เป็นภาวะแทรกซ้อนที่พบได้ในผู้ป่วยตับแข็งที่มี hepatic hydrothorax คือ มีการติดเชื้อที่น้ำในช่องเยื่อหุ้มปอดที่เกิดขึ้นเอง โดยไม่ได้เกิดจาก parapneumonic

ภาพที่ 3 ภาพอัลตราซาวด์ก่อนและหลังการให้ Sonazoid พบลักษณะของ contrast media เคลื่อนผ่านจากช่องท้องไปยังช่องเยื่อหุ้มปอดด้านขวา

effusion

พยาธิกำเนิด

ยังไม่ทราบแน่ชัด แต่อาจเกิดจากการกระจายของแบคทีเรียมาจากช่องท้องโดยตรง^{25,26} อย่างไรก็ตามก็มีข้อคัดค้านสมมุติฐานดังกล่าวคือ ในผู้ป่วย hepatic hydrothorax ที่มี SBEM พบว่าร้อยละ 45 ไม่ได้มีภาวะ spontaneous bacterial peritonitis (SBP)²⁵ ร่วมด้วย กล่าวคือภาวะ SBEM อาจเกิดขึ้นเองโดยที่ไม่ต้องมี SBP นำมาก่อน คำอธิบายพยาธิสภาพนี้ น่าจะเกิดจากการมี transient bacteremia แล้วทำให้มีการติดเชื้อที่ช่องเยื่อหุ้มปอด

ปัจจัยเสี่ยง²⁷

ปัจจัยเสี่ยงของภาวะ SBEM ได้แก่ การมี Child-Pugh score ที่สูง, มีแอลบูมินในเลือดต่ำ, pleural fluid total protein ต่ำ และ pleural fluid C3 level ต่ำ

อาการและอาการแสดง²⁸

ได้แก่ ไข้, pleuritic chest pain, hepatic encephalopathy และ/หรือ การที่ผู้ป่วยตับแข็งแยลงโดยสาเหตุไม่ได้

ภาวะ SBEM เป็นภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญใน hepatic hydrothorax การวินิจฉัยสามารถทำได้โดยการทำ thoracocentesis และ pleural fluid analysis และการเพาะเชื้อ เชื้อที่พบส่วนใหญ่ได้แก่ *E. coli*, *Streptococcus* species, *Enterococcus* และ *Klebsiella*²⁷

ผู้ป่วย hepatic hydrothorax ที่มี SBEM มีอัตราการเสียชีวิตถึงร้อยละ 20²⁶

การวินิจฉัย²⁵

ได้แก่ การตรวจพบ

1. serum/pleural fluid albumin gradient > 1.1 กรัม/ดล.
2. พบ PMN count > 500 ตัว/มม.³ หรือ PMN count > 250 ตัว/มม.³ ร่วมกับผลเพาะเชื้อเป็นบวก
3. ไม่มีภาวะปอดอักเสบหรือการติดเชื้อใกล้เคียงจากภาพรังสีทรวงอก

การรักษา

ได้แก่ การให้ยาปฏิชีวนะ cephalosporin รุ่นที่สามทางหลอดเลือดดำ เช่น ceftriaxone 2 กรัมทางหลอดเลือดดำวันละครั้ง เป็นเวลา 7-10 วัน ในรายที่ตอบสนองต่อการรักษาช้า อาจจะต้องทำ thoracentesis ซ้ำๆ การให้แอลบูมินทางหลอดเลือดดำมีประโยชน์ชัดเจนในผู้ป่วยตับแข็งที่มี SBP อย่างไรก็ตามใน SBEM ก็อาจจะได้ประโยชน์ โดยให้ขนาด 1.5 กรัม/กก. ในวันแรก และ 1 กรัม/กก. ในวันที่สาม

การรักษา

การรักษาด้วยยา

การให้ยาขับปัสสาวะ

เป้าหมายของการรักษาด้วยยาคือเพื่อรักษาดุลยโซเดียมในร่างกายให้เป็นลบ ดังนั้นการจำกัดอาหารเค็ม (โซเดียมน้อยกว่า 90 mEq ต่อวัน) นั้นมีความสำคัญอย่างมาก ร่วมกับการให้ยาขับปัสสาวะที่ออกฤทธิ์ต่อ distal tubule และ loop diuretic ได้แก่ spironolactone 100 มก./วัน (เพิ่มได้ถึง 400 มก./วัน) และ furosemide 40 มก./วัน (เพิ่มได้ถึง 160 มก./วัน) สามารถปรับเพิ่มยาขับปัสสาวะได้ทุก 3-5 วัน การคุมอาหารและการให้ยาถือเป็นการรักษาขั้นแรก โดยประเมินการตอบสนองจากการที่ผู้ป่วยมี ascites ลดลง ขาวมวลลดลง น้ำหนักลดลง 0.5-1 กก./วัน หรือส่งตรวจดูปริมาณ urine sodium 24 ชม. ได้มากกว่า 100 มิลลิโมล/วัน

Terlipressin

มีรายงานการใช้ terlipressin²⁹ ในผู้ป่วย hepatic hydrothorax ที่ต้องต่อการรักษา ร่วมกับการใส่ chest drain และ octreotide เป็นเวลา 5 วัน พบว่า terlipressin สามารถทำให้ hepatorenal syndrome และ hepatic hydrothorax ดีขึ้น เนื่องจาก terlipressin จะลด splanchnic blood flow เพิ่ม effective intravascular volume และเพิ่มเลือดไปเลี้ยงไต จึงมีผลให้ไตทำงานได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม terlipressin อาจจะใช้ร่วมในการรักษา hepatic hydrothorax ได้²⁹

Octreotide

มีรายงานการใช้ octreotide³⁰⁻³² ในผู้ป่วยที่มี hepatic hydrothorax ที่ไม่ตอบสนองต่อการให้ยาขับปัสสาวะ และได้รับการทำ pleurodesis และ TIPS แล้ว หลังให้การรักษาด้วย octreotide พบว่าผู้ป่วยตอบสนองต่อการรักษาได้ดี การให้ octreotide อาจได้ประโยชน์ในการรักษา hepatic hydrothorax หากผู้ป่วยไม่ตอบสนองต่อการรักษาอื่นๆ

Therapeutic Thoracentesis

มีประโยชน์ในการลดอาการของผู้ป่วยโดยเฉพาะผู้ป่วยที่มีอาการหอบเหนื่อยมากจากการมีสารน้ำในช่องเยื่อหุ้มปอดมากๆ หรือผู้ป่วยที่ไม่ตอบสนองต่อการรักษาด้วยยา (recurrent หรือ refractory hydrothorax)³⁻⁵

การประเมินปริมาณสารน้ำในช่องเยื่อหุ้มปอดก่อนเจาะ ดูได้จากภาพรังสีทรวงอก ในกรณีที่น้ำ มีปริมาณน้อย หรือต้องการทราบปริมาณที่ชัดเจนอาจประเมินโดยใช้เอ็กซเรย์คอมพิวเตอร์

การเจาะระบายสารน้ำในช่องเยื่อหุ้มปอด ไม่ควรระบายออกมากกว่า 2 ลิตรเนื่องจากมีความเสี่ยงต่อการเกิดความดันโลหิตต่ำและ re-expansion pulmonary edema³³ ควรเจาะระบายห่างกันอย่างน้อย 2-3 สัปดาห์ ทั้งนี้ผู้ป่วยต้องจำกัดเกลือและได้รับยาขับปัสสาวะอย่างเพียงพอ โดยดูได้จากมี urine sodium มากกว่า 30 มิลลิโมล/วัน^{7,8}

ความเสี่ยงของการทำหัตถการคือ ภาวะลมรั่วในช่องเยื่อหุ้มปอด (pneumothorax) ซึ่งพบได้มากขึ้นหากเจาะบ่อยๆ โดยโอกาสเกิดภาวะลมรั่วในช่องเยื่อหุ้มปอดในการเจาะครั้งแรกคือ ร้อยละ 8 และในการเจาะครั้งที่ 4 คือร้อยละ 35³⁴ ภาวะแทรกซ้อนอื่นๆ ที่อาจพบร่วมด้วยได้แก่ การมีอาการปวดตรงบริเวณที่เจาะ, เกิด empyema หรือติดเชื้อตรงรอยเจาะ, ไขมันเป็นเลือด, air embolism, การเจาะโดนตับหรือม้าม และ subcutaneous emphysema³⁵

Transjugular Intrahepatic Portosystemic Shunt (TIPS)

เป็นหัตถการที่ช่วยลดความดันพอร์ทัล โดยใส่ท่อโลหะระหว่างหลอดเลือด

ดำพอร์ทัลและหลอดเลือดดำเฮปาติก ทำให้เกิด side-to-side portocaval shunt เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการรักษา hepatic hydrothorax ในผู้ป่วยที่ไม่ตอบสนองต่อยา และ/หรือ thoracocentesis^{36,37}

พบว่า TIPS ช่วยลดอาการผู้ป่วย hepatic hydrothorax ที่ไม่ตอบสนองต่อยาได้ถึงร้อยละ 70-80³⁸⁻⁴¹ แต่ภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญและพบได้บ่อยของ TIPS คือ shunt อุดตัน (ร้อยละ 25) และ hepatic encephalopathy (ร้อยละ 31) ตามลำดับ⁴¹ นอกจากนี้ TIPS อาจเพิ่มอัตราการเสียชีวิตร้อยละ 20-25 ภายใน 2 เดือนแรกหลังทำการหัตถการเนื่องจากผู้ป่วยอาจจะมีอาการแย่งจากภาวะ pulmonary hypertension ที่สูงขึ้น นอกจากนี้ผู้ป่วยอาจเสียชีวิตจากภาวะแทรกซ้อนอื่นๆ ของตับแข็งที่แย่ง⁴² ที่อาจเกิดร่วมด้วยได้ ดังนั้นผู้ป่วยที่ไม่ควรเลือกทำ TIPS คือ ผู้ป่วยที่มีอายุมากกว่า 60 ปี, มี hepatic encephalopathy และ/หรือตับแข็ง Child-Pugh C

การเลือกใช้ท่อโลหะในการทำ TIPS พบว่าท่อโลหะแบบเคลือบ (cover metallic stent) ดีกว่าการแบบไม่เคลือบ (uncover) เพราะสามารถป้องกันการอุดตันของท่อ และลดอุบัติการณ์ของ hepatic encephalopathy ได้ แต่ไม่ได้ลดอัตราการเสียชีวิต

TIPS อาจจะเป็นทางเลือกหนึ่งในการรักษา hepatic hydrothorax ที่ไม่ตอบสนองต่อยา อย่างไรก็ตาม TIPS ไม่ได้ทำให้พยากรณ์โรคของผู้ป่วยดีขึ้น เพียงแต่เป็น bridging therapy ก่อนที่ผู้ป่วยจะได้ปลูกถ่ายตับเท่านั้น

การผ่าตัด

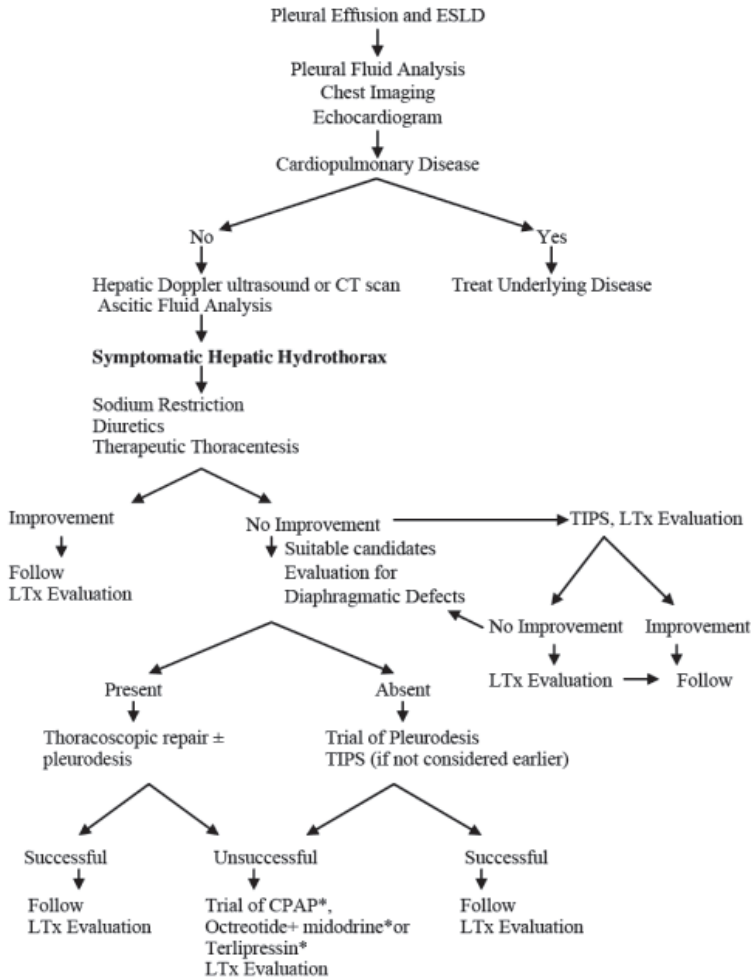
1. Tube thoracostomy และ VAT with chemical pleurodesis

เป็นการใช้ sclerosing agent เพื่อทำ chemical pleurodesis เช่น talc โดยใส่ผ่านทาง tube thoracotomy หรือผ่านทาง VAT ทำให้เกิดพังผืดยึดติดกันระหว่าง parietal pleura และ visceral pleura⁴³⁻⁴⁵ แต่การทำหัตถการดังกล่าวมีโอกาสดังกล่าวเกิด hepatic hydrothorax ซ้ำได้สูง และเสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนจากการทำหัตถการ เช่น ไข้, empyema, เจ็บหน้าอก, ปอดอักเสบ, ปอดขยายตัวได้ไม่เต็มที่

และแผลติดเชื้อ⁴⁵ ดังนั้นจึงไม่แนะนำให้ทำหัตถการดังกล่าวเป็นทางเลือกแรกในการรักษา hepatic hydrothorax ที่ไม่ตอบสนองต่อยา จะทำก็ต่อเมื่อมีข้อห้ามในการทำ TIPS

2. Peritoneovenous shunt

มีการใช้รักษา hepatic hydrothorax แต่มีจำนวนผู้ป่วยน้อยราย และผล

ภาพที่ 4 แนวทางการวินิจฉัยและรักษา hepatic hydrothorax⁵¹

ของการรักษาไม่แน่นอน มีภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญ คือ shunt อุดตัน และ hepatic encephalopathy ทำให้เพิ่มอัตราคุณภาพและเสียชีวิต^{46,47}

3. Pleurovenous shunt

มีรายงานบ้างในการรักษา hepatic hydrothorax ที่ไม่ตอบสนองต่อยา⁴⁸

4. การปลูกถ่ายตับ

การศึกษาของ Xiol และคณะ⁴⁹ พบว่าผลการปลูกถ่ายตับผู้ป่วยตับแข็งที่มี hepatic hydrothorax นั้นไม่แตกต่างจากผู้ป่วยที่ไม่มี hepatic hydrothorax ทั้งระยะเวลาการผ่าตัด, จำนวนวันที่ต้องใช้เครื่องหายใจหลังผ่าตัด, จำนวนเลือดที่ได้รับ และอัตราการเสียชีวิตหลังผ่าตัด นอกจากนี้พบว่าอัตราการอยู่รอดระยะยาวหลังปลูกถ่ายตับในผู้ป่วยที่มี SBP, ผู้ป่วย hepatic hydrothorax ธรรมดา และกลุ่ม hepatic hydrothorax ที่ไม่ตอบสนองต่อยาล้วนแต่ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นการปลูกถ่ายตับจึงเป็นการรักษาที่ดีที่สุดสำหรับ hepatic hydrothorax

วิธีการรักษาอื่นๆ

ได้แก่ การใช้ nasal continuous airway pressure (nCPAP) Takanaski และคณะ⁵⁰ รายงานการใช้ nCPAP ในการรักษา hepatic hydrothorax ที่ไม่ตอบสนองต่อยา โดยการเปลี่ยนแรงดันปอดจากแรงดันลบให้เป็นแรงดันบวก จึงอาจเป็นแนวทางใหม่ในการรักษา hepatic hydrothorax อย่างไรก็ตามการรักษาโดยวิธีดังกล่าวจะพบการนอนกรนได้ถึงร้อยละ 83 ของผู้ป่วย ทั้งนี้ผู้ป่วย hepatic hydrothorax ที่นอนกรนการมีความดันในช่องอกเป็นลบจะทำให้อาการ hepatic hydrothorax แย่ลงได้

สรุป

Algorithm แสดงแนวทางการวินิจฉัยและรักษา hepatic hydrothorax แสดงในภาพที่ 4⁵¹

เอกสารอ้างอิง

1. Morrow CS, Kantor M, Armen RN. Hepatic hydrothorax. Ann Intern Med

- 1958;49:193-203.
2. Strauss RM, Boyer TD. Hepatic hydrothorax. *Semin Liver Dis* 1997;17:227-32.
  3. Lazaridis KN, Frank JW, Krowka MJ, Kamath PS. Hepatic hydrothorax: pathogenesis, diagnosis, and management. *Am J Med* 1999;107:262-7.
  4. Xiol X, Guardiola J. Hepatic hydrothorax. *Curr Opin Pulm Med* 1998;4:239-42.
  5. Kinasewitz GT, Keddissi JI. Hepatic hydrothorax. *Curr Opin Pulm Med* 2003;9:261-5.
  6. Garcia N Jr, Mihas AA. Hepatic hydrothorax: pathophysiology, diagnosis, and management. *Clin Gastroenterol* 2004;38:52-8.
  7. Cardenas A, Kelleher T, Chopra S. Review article: hepatic hydrothorax. *Aliment Pharmacol Ther* 2004;20:271-9.
  8. Gur C, Ilan Y, Shibolet O. Hepatic hydrothorax: pathophysiology, diagnosis and treatment review of the literature. *Liver Int* 2004;24:281-4.
  9. Dumont AE, Mulholland JH. Flow rate and composition of thoracic-duct lymph in patients with cirrhosis. *N Engl J Med* 1960;263:471-4.
  10. Islam N, Ali S, Kabir H. Hepatic hydrothorax. *Br J Dis Chest* 1965;59:222-7.
  11. Wiener-Kronish JP, Matthay MA, Callen PW, Filly RA, Gamsu G, Staub NC. Relationship of pleural effusions to pulmonary hemodynamics in patients with congestive heart failure. *Am Rev Respir Dis* 1985;132:1253-6.
  12. Mourous J, Perrin C, Venissac N, Blaive B, Richelme H. Management of pleural effusion of cirrhotic origin. *Chest* 1996;109:1093-6.
  13. Temes RT, Davis MS, Follis FM, Pett J, Wernly JA. Videothoracoscopic treatment of hepatic hydrothorax. *Ann Thorac Surg* 1997;64:1468-9.
  14. Meigs JV, Armstrong SH, Hamilton HH. A further contribution to the syndrome of fibroma of the ovary with fluid in the abdomen and chest: Meigs syndrome. *Am J Obstet Gynecol* 1943;46:19-37.
  15. Lau KK, Arkles B, McKenzie A. A case of hepatic hydrothorax due to a large diaphragmatic defect. *Australas Radiol* 1992;36:160-2.
  16. Kaplan LM, Epstein SK, Schwartz SL, Cao QL, Pandian NG. Clinical, echocardiographic, and hemodynamic evidence of cardiac tamponade caused

- by large pleural effusions. *Am J Respir Crit Care Med* 1995;151:904-8.
17. Castellote J, Gornals J, Lopez C, Xiol X. Acute tension hydrothorax: a life-threatening complication of cirrhosis. *J Clin Gastroenterol* 2002;34:588-9.
  18. Ackerman Z, Reynolds TB. Evaluation of pleural fluid in patients with cirrhosis. *J Clin Gastroenterol* 1997;25:619-22.
  19. Datta N, Mishkin FS, Vasinrapee P, Niden AH. Radionuclide demonstration of peritoneal-pleural communication as a cause for pleural fluid. *JAMA* 1984;252:210.
  20. Rajnish A, Sudhakar P. Diagnosis of hepatic hydrothorax by Tc-99m sulfur colloid peritoneal scintigraphy. *Clin Nucl Med* 2001;26:888.
  21. Stewart CA, Hung GL, Ackerman Z. Radionuclide determination of peritoneopleural communication in hydrothorax. *J Nucl Med* 1991;32:924.
  22. Schuster DM, Mukundan S Jr, Small W, Fajman WA. The use of the diagnostic radionuclide ascites scan to facilitate treatment decisions for hepatic hydrothorax. *Clin Nucl Med* 1998;23:16-8.
  23. Zenda T, Miyamoto S, Murata S, Mabuchi H. Detection of diaphragmatic defect as the cause of severe hepatic hydrothorax with magnetic resonance imaging. *Am J Gastroenterol* 1998;93:2288-9.
  24. Masaya T, Takashi H, et al. Diagnosis of hepatic hydrothorax using contrast-enhanced ultrasonography with intraperitoneal injection of Sonazoid. *Gastroenterol Hepatol* 2010;25:383-6.
  25. Xiol X, Castellote J, Baliellas C, et al. Spontaneous bacterial empyema in cirrhotic patients: analysis of eleven cases. *Hepatology* 1990;11:365-70.
  26. Xiol X, Castellvi JM, Guardiola J, et al. Spontaneous bacterial empyema in cirrhotic patients: a prospective study. *Hepatology* 1996;23:719-23.
  27. Sese E, Xiol X, Castellote J, Rodriguez-Farinas E, Tremosa G. Low complement levels and opsonic activity in hepatic hydrothorax: its relationship with spontaneous bacterial empyema. *J Clin Gastroenterol* 2003;36:75-7.
  28. Kirchmair R, Allerberger F, Bangerl I, et al. Spontaneous bacterial pleural empyema in liver cirrhosis. *Dig Dis Sci* 1998;43:1129-32.
  29. Ibrsim D, Cakaloglu Y, Akyuz F, et al. Treatment of hepatic hydrothorax with

- terlipressin in a cirrhotic patient. *Scand J Gastroenterol* 2006;41:862-5.
30. Kalambokis G, Fotopoulos A, Economou M, Tsianos EV. Beneficial haemodynamic and renal sodium handling effects of compined milodrine and octreotide treatment in a cirrhotic patient with large hepatic hydrothorax and mild ascites. *Nephrol Dial Transplant* 2005;20:2583.
  31. Pfammatter R, Quattropiani C, Reichen J, Göke B, Wagner AC. Treatment of hepatic hydrothorax and reduction of chest tube output with octreotide. *Eur J Gastroenterol Hepatol* 2001;13:977-80.
  32. Dumortier J, Leprêtre J, Scalone O, Boillot O, Scoazec JY, Delafosse B, et al. Successful treatment of hepatic hydrothorax with octreotide. *Eur J Gastroenterol Hepatol*. 2000; 12: 817-20.
  33. Sherman SC. Reexpansion pulmonary edema: a case report and review of the current literature. *J Emerg Med* 2003;24:23-7.
  34. Castellote J, Xiol X, Cortés-Beut R, Tremosa G, Rodríguez E, Vázquez S. Complications of thoracentesis in cirrhotic patients with pleural effusion. *Rev Esp Enferm Dig* 2001;93:566-75.
  35. Collins TR, Sahn SA. Thoracocentesis. Clinical value, complications, technical problems, and patient experience. *Chest* 1987;91:817-22.
  36. Sanyal AJ. The use and misuse of transjugular intrahepatic portosystemic shunts. *Curr Gastroenterol Rep* 2000;2:61-71.
  37. Sanyal AJ, Genning C, Reddy KR, et al. The North American Study for the treatment of refractory ascites. *Gastroenterology* 2003;124:634-41.
  38. Strauss RM, Martin LG, Kaufman SL, Boyer TD. Transjugular intrahepatic portal systemic shunt for the management of symptomatic cirrhotic hydrothorax. *Thorax* 1994;89:1520-2.
  39. Gordon FD, Anastopoulos HT, Crenshaw W, et al. The successful treatment of symptomatic, refractory hepatic hydrothorax with transjugular intrahepatic portosystemic shunt. *Hepatology* 1997;25:1366-9.
  40. Siegerstetter V, Deibert P, Ochs A, Olschewski M, Blum HE, Rossle M. Treatment of refractory hepatic hydrothorax with transjugular intrahepatic portosys-

- temic shunt: long-term results in 40 patients. *Eur J Gastroenterol Hepatol* 2001;13:529-34.
41. Spencer EB, Cohen DT, Darcy MD. Safety and efficacy of transjugular intrahepatic portosystemic shunt creation for the treatment of hepatic hydrothorax. *J Vasc Interv Radiol* 2002;13:385-90.
  42. Chalasani N, Clark WS, Martin LG, et al. Determinants of mortality in patients with advanced cirrhosis after transjugular intrahepatic portosystemic shunting. *Gastroenterology* 2000;118:138-44.
  43. Ikard RW, Sawyers JL. Persistent hepatic hydrothorax after peritoneojugular shunt. *Arch Surg* 1980;115:1125-7.
  44. Falchuk KR, Jacoby I, Colucci WS, Rybak ME. Tetracycline-induced pleural symphysis for recurrent hydrothorax complicating cirrhosis. A new approach to treatment. *Gastroenterology* 1977;72:319-21.
  45. Milanez de Campos JR, Filho LO, de Campos Werebe E, et al. Thoracoscopy and talc poudrage in the management of hepatic hydrothorax. *Chest* 2000;118:13-7.
  46. LeVeen HH, Piccone VA, Hutto RB. Management of ascites with hydrothorax. *Am J Surg* 1984;148:210-3.
  47. Ghandour E, Carter J, Feola M, Nugent KM. Management of hepatic hydrothorax with a peritoneovenous (Denver) shunt. *South Med J* 1990;83:718-9.
  48. Hadsaitong D, Suttithawil W. Pleurovenous shunt in treating refractory nonmalignant hepatic hydrothorax: a case report. *Respir Med* 2005;99:1603-5.
  49. Xiol X, Tremosa G, Castellote J, et al. Liver transplantation in patients with hepatic hydrothorax. *Transpl Int* 2005;18:672-5.
  50. Takahashi K, Chin K, Sumi K, et al. Resistant hepatic hydrothorax: a successful case with treatment by nCPAP. *Respir Med* 2005;99:262-4.
  51. Kiafar C, Gilani N. Hepatic hydrothorax: current concepts of pathophysiology and treatment options. *Ann Hepatol* 2008;7:313-20.